# ערכין דף ט'

## משנה

אין פוחתים מארבעה חדשים המעוברים[111] בשנה, ולא נראה יתר על שמונה. שתי הלחם אין נאכלים פחות מיום שני לאפייתן, ולא אחר יום שלש לאפייתן, לחם הפנים אין נאכל פחות מתשעה, ולא יתר על אחד עשר[112]. קטן אין נימול פחות משמונה, ולא יתר על שנים עשר[113].

## גמרא

אין מוסיפים יותר משמונה חודשים מעוברים

מבררת הגמרא, מה כוונת המשנה שאומרת שהחודש לא נראה יתר על שמונה? אמר רב הונא, שלא נראה לחכמים לעבר יותר משמונה חודשים. שואלת הגמרא, מדוע שלא יעברו תשעה חודשים? אומרת הגמרא, שאם יהיו תשעה מליאים, יהיה המולד שלושה ימים[114] לפני ראש השנה[115]. שואלת הגמרא, הרי גם כעת אם מעברים שמונה, עדיין יהיה המולד מוקדם יומיים מראש השנה? אומרת הגמרא, שיש לומר כפי שאמר רב משרשיא לגבי עצרת, שמדובר במקרה שהיתה השנה שלפניה מעוברת, ועיבור שנה חודש, ובידינו לעשות חדש של תוספת השנה, בין מלא ובין חסר, ואת עיבור של השנה הקודמת עשינו חסר, ונמצא שהקדמנו תשרי שעבר לפני מולדו כמדת חסרון חדש אחד, לפיכך אנו יכולים לאחר תשרי זה כמדת מילוי חדש אחד, ואף שעדיין יקדם המולד יום אחד, על זמן כה מועט לא תמהים אנשים.

אין פוחתים מארבעה חודשים מעוברים בשנה

עולא אמר, שלא נראה לחכמים לחסר יותר על שמונה, וכוונת התנא לומר, שהטעם

---

111 של שלשים יום. רש"י.

112 כיצד, נאפין בערב שבת ונאכלים לשבת האחרת, שהוא יום תשיעי לאפייתן, חלו שני ימים טובים של ראש השנה להיות חמישי בשבת וששי בשבת, נאפה לחם הפנים ברביעי בשבת, ונסדר בשבת ונאכל בשבת שניה, שהוא אחד עשר לאפייתו. רש"י.

113 קטן נימול לשנים עשר כיצד, נולד בין השמשות של ערב שבת, אינו נימול בשבת, שמא תשיעי הוא, שבין השמשות ספק יום ספק לילה, ואם יום הוא, נמצא שבת יום תשעה, ומילה שלא בזמנה אינה דוחה לא שבת ולא יום טוב, ואם חלו שני ימים טובים של ראש השנה אחר אותו שבת, אינו נימול עד יום שלישי, שהוא שנים עשר ללידתו. רש"י.

114 שהמולד יהיה ביום רביעי וראש השנה בשבת. רש"י.

115 וירננו והעולם שרבנן עושים מה שהם רוצים. רש"י.

שאין פוחתים מארבעה חדשים המעוברים בשנה, הוא משום שלא נראה לחכמים לחסר יותר משמונה. כיוון שאז תראה הלבנה שלשה ימים אחר ראש השנה. שואלת הגמרא, הרי גם כעת, היא תראה יומיים אחר ראש השנה? אומרת הגמרא, שיש לומר כפי שאמר רב משרשיא, שהיתה השנה שלפניה מעוברת[116]. שואלת הגמרא, הרי עדיין היא תראה יום אחר ראש השנה? אומרת הגמרא, שאם זה רק יום אחד, סבורים העולם שבית דין ראוה קודם, ואנו לא ידענו לראותה.

שיטת אחרים שאין בין ר"ה לר"ה אלא ד' ימים

מבררת הגמרא[117], במה נחלקו רב הונא ועולא? אומרת הגמרא, שנחלקו בעיבור שנה. כפי ששנינו בברייתא, כמה עיבור שנה, שלשים. רבן שמעון בן גמליאל אומר, חודש[118]. שואלת הגמרא, ממה ששנינו במשנה, אין עצרת חלה אלא ביום הנף[119], ואין ראש השנה חל, אלא או ביום הנף או לאור עיבורו של ניסן. אומרת הגמרא, שלפי דברי עולא שעושים שמונה חסרים, ולא עושים מעוברים, יתכן שכסליו וסיון, יהיו חסרים ביום הנף, ואם כן יהיו ארבעה חסרים בסתו, וארבעה חסרים בקיץ ויהיה ראש השנה ביום הנף, וכשאחד מלא ואחד חסר לאור עיבורו. אבל לפי דברי רב הונא, שאמר שעושים מעוברים, יתכן שיצא ראש השנה לאור אור עיבורו? אומרת הגמרא שרב הונא יאמר, שגם לפי דברי עולא קשה שהרי סבר שגם שבעה עושים, ופעמים שעושים את חדשי החורף כסדרן, ומעברים בקיץ ואם כן יצא ראש השנה לאור אור עיבורו? אלא שהמשנה שאמרה שלעולם לאור עיבורו ולא יותר, היא כשיטת אחרים שאמרו בברייתא, אין בין עצרת לעצרת, ואין בין ראש השנה לראש השנה אלא ארבעה ימים בלבד[120], ואם היתה שנה מעוברת חמשה. שואלת הגמרא

116 וחדש העיבור שלשים יום, ולמנין הלבנה אינו אלא כ"ט ומחצה. רש"י.

117 עמוד ב'.

118 רב הונא, העמיד את המשנה כרבן שמעון בן גמליאל שפעמים בכ"ט ופעמים בשלשים, וכך פירוש המשנה אין פוחתים מארבעה חדשים מעוברים, דהיינו שלא עושים יותר משמונה חסרים אבל שמונה חסרים עושים, ולא ימצא הדבר אלא במעוברת, ועיבורה שלשים, וכעולא. ולא נראה לעבר יותר על שמונה, אבל שמונה מלאים עושים, ובמעוברת ועיבורה כ"ט, והיינו כרבן שמעון. ועולא סבר כתנא קמא, שלעולם שלשים, ולכן מסביר שכוונת המשנה, שלא נראה לחסר יותר משמונה, אבל שמונה עושים, ובמעוברת ועיבורה שלשים, אבל לעבר אפילו שמונה מלאים לא עושים. רש"י

119 באותו יום שאירע בו ט"ז בניסן, לפי שבט"ז בניסן אנו מתחילים למנות חמשים, ויום חמשים יוצא ביום ראשון להתחלת המנין שהרי יום מ"ט הוא סוף שבת שביעית, וביום חמשים מתחיל השבוע. רש"י.

120 אם אירע ראש השנה ביום ראשון יבא לשנה הבאה ליום חמישי, שזהו כולם כסדרן. רש"י.

אם כך לאחרים לא יהיה ראש השנה ביום הנף? אמר רב משרשיא, כגון שהיתה שנה מעוברת, ועיבור שנה שלשים יום. טול חודש של קיץ וחסריהו כנגד החודש המלא, וייצא ראש השנה ביום הנף.

שאל רב אדא בר אהבה את רבא, וכי אחרים בא להשמיענו מניין, הרי יכל לומר אין מעברין את החדש לצורך, וממילא נדע שאין בין זה לזה אלא ארבעה? אומרת הגמרא, שכוונתו להשמיענו שאין מצוה לקדש על פי הראיה. הקשה על כך רבינא, אמנם הוא הולך אחר מולדות הלבנה אחרים, אבל לפעמים יש חמשה ימים בשנה פשוטה בין פסח לפסח, שהרי בכל שנה יש שמונה שעות מיותרות? אומרת הגמרא, שכיוון שאינם בכל שעה לא חישבם.

מניין ימות שנת הלבנה

ואומרת הגמרא, שאף שמואל סבר כרב הונא. שכך אמר שמואל, אין שנת לבנה פחותה משלש מאות וחמשים ושתים יום, ולא יתירה על שלש מאות וחמשים ושבה יום. כיוון שאם שניים מן החודשים החסרים מלאים, יש כאן ששה ימים, והרי השנה של שלוש מאות חמישים ושש. ואם שנים מן המליאים חסרים, הרי השנה של שלוש מאות חמישים ושתים. וכשהם כסדרן, הרי השנה של שלוש מאות חמישים וארבע. שואלת הגמרא על דבריו ממה ששנינו, הריני נזיר כימות החמה, מונה נזירות שלש מאות ושבים וחמשה ימים, כמנין ימות החמה. כימות הלבנה, מונה נזירות שלש מאות וחמשים וארבעה ימים, כמנין ימות הלבנה, ולפי דבריו יתכן שתהיה השנה של שלוש מאות חמישים ושש? אומרת הגמרא, שבנדרים יש ללכת אחר לשון בני אדם ורוב שנים.

ואף רבי סבר כרב הונא שעושים שמונה מלאים, שכך שנינו בברייתא, מעשה ועשה רבי תשעה חסרים ונראה חודש בזמנו[121], והיה רבי תמיה לפי שהיה ראוי שתאחר הלבנה שלשה ימים[122], ואומר, עשינו תשעה חסרים ונראה חודש בזמנו? אמר לפניו רבי שמעון בר רבי, שמא שנה מעוברת היתה, ועיבור שנה שלושים והרי לך אחד מלא, ובשנה שעברה

121 לבנת תשרי ביום קביעות ראש השנה. רש"י.
122 שהרי הקדימו הקביעות שלשה ימים. רש"י.

עשינו מרחשון ואייר מלאים, והרי לך שלשה מלאים יותר על כסדרן. ולכן תיטול שלוש מול שלושתם, יהיה נראה בזמנו. אמר לו, נר ישראל! שאתה מאיר עיני חכמים, אכן כך הדבר.